

ગની દહીંવાલા સ્મૃતિ વ્યાખ્યાનમાળા

ગની દહીંવાલા વ્યાખ્યાનમાળા અંતર્ગત કવિશ્રી સંજુ વાળાએ તા. ૨૮-૪-૦૭ના રોજ રાજકોટમાં ‘ગુજરાતી ગઝલના તબક્કા અને વિકાસ’ વિષય પર અભ્યાસપૂર્ણ વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. તેમણે ૧૨૫ વર્ષની ગઝલની વિકાસયાત્રાને ચાર તબક્કામાં ગોઠવી હતી. એમાં પ્રથમ તબક્કામાં ૧૮૮૭થી બાલાશંકર કંથારિયાથી શરૂ થયેલા ગઝલના પ્રારંભકાળની વાત કરી હતી. બીજો તબક્કો શુદ્ધ ગઝલસ્વરૂપનો બતાવીને ‘ઘાયલ’, ‘મરીઝ’, ‘શૂન્ય’ના સર્જનની વાત કરી હતી. જ્યારે ત્રીજા તબક્કામાં આદિલ મન્સૂરીથી શ્યામ સાધુ સુધીની આધુનિક ગઝલની વિશેષતા અને મર્યાદા દર્શાવી હતી. ચોથા તબક્કાનો ખ્યાલ આપતા અજાણ તૂકબંધકો અને છૂટક શેર-આસ્વાદકોનું ટોળું મળીને ગઝલને બીજી દિશામાં ઢસડી ગયું છે તેની ચિંતા પ્રગટ કરવાની સાથે એમાં કેટલાક અવાજો સારી રીતે કામ કરી રહ્યાનો આનંદ વ્યક્ત કર્યો હતો. ગઝલસર્જનના વળાંકોમાંથી નિષ્પન્ન થતું કાવ્યતત્ત્વ એમણે બતાવી આપ્યું હતું.

પરિષદપ્રમુખ શ્રી કુમારપાળ દેસાઈએ ગઝલના વિવિધ પ્રેરણાસ્ત્રોતોને તારવી આપ્યા હતા. અત્યારે ગુજરાતી સાહિત્યમાં ગઝલયુગ ચાલે છે એમ કહી શકાય. પણ આ અત્યંત સરળ પણ અતિ મુશ્કેલ કાવ્યપ્રકારમાં સતત જોવા મળતી પ્રયોગશીલતા અને નવી ચેતનાના પ્રાગટ્ય તરફ એમણે ધ્યાન દોર્યું હતું. કાર્યક્રમના પ્રારંભે શ્રી રાજેન્દ્ર પટેલે ગઝલના પ્રારંભકાળનો પરિચય આપીને ગની દહીંવાલાની ગઝલસેવાનું સ્મરણ કર્યું હતું તેમજ પરિષદ ભવનમાં શરૂ થનારા દશ્ય-શ્રાવ્ય કેન્દ્રની અને પરિષદના ગ્રંથાલયમાં થનારા ડિજિટાઇઝેશનનો ખ્યાલ આપ્યો હતો.

શ્રી રતિલાલ બોરીસાગરે લોકાભિમુખ થતી પરિષદની પ્રતિબદ્ધતાની વાત કરી હતી. આ કાર્યક્રમનું સહજ અને સુંદર સંચાલન શ્રી યજ્ઞેશ દવેએ કર્યું હતું. આ સમયે રોટરી મિડટાઉનના આયોજકોએ રાજકોટમાં પરિષદના કોઈ પણ કાર્યક્રમ માટે સહયોગ આપવાની તત્પરતા દાખવી હતી.

‘સાહિત્યસર્જકોના સાન્નિધ્યમાં’ પુસ્તકનું વિમોચન

વિવેકાનંદ રિસર્ચ એન્ડ ટ્રેઇનિંગ ઇન્સ્ટિટ્યૂટના યજમાનપદે ડિસેમ્બર ૨૦૦૬માં યોજાયેલા ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના જ્ઞાનસત્રના ત્રિદિવસીય કાર્યક્રમના દસ્તાવેજ સંભારણરૂપ ‘સાહિત્યસર્જકોના સાન્નિધ્યમાં’ પુસ્તકનું ૨૮-૪-૦૭ના રોજ વિમોચન રાખવામાં આવ્યું. માંડવીના ગોકુલ રંગભવનમાં યોજાયેલા આ કાર્યક્રમમાં દીપ-પ્રાગટ્ય બાદ ગૌરધનભાઈ પટેલ ‘કવિ’એ કહ્યું હતું કે પરિષદના શતાબ્દી જૂના ઇતિહાસમાં એના

મહત્ત્વના કાર્યક્રમનું દસ્તાવેજીકરણ કરવાનું આ સૌથી પહેલું કદમ ગણાશે. કાર્યક્રમના સંચાલક હરેશભાઈ ધોળકિયાએ પુસ્તકની ભૂમિકા બાંધતાં કહ્યું હતું કે જ્ઞાનસત્રમાં ૨૪૭ થયેલાં પ્રવચનો, અહેવાલો ઉપરાંત એના અખબારી અહેવાલો અને મંતવ્યોને પુસ્તકદેહ આપીને અહીં દસ્તાવેજીકરણ કરવામાં આવ્યું છે, તેથી આ પુસ્તક સંશોધકોને માટે ઉપયોગી બનશે. કાર્યક્રમના અધ્યક્ષ શ્રી કાન્તિસેનભાઈ શ્રોફે પરિષદે જ્ઞાનસત્ર યોજવાની આપેલી તક માટે આભાર પ્રદર્શિત કરતાં ભવિષ્યમાં પણ પ્રતિવર્ષ એક કાર્યક્રમ પરિષદ દ્વારા યોજાય એવી ભાવના પ્રગટ કરી હતી. પુસ્તકનું લોકાર્પણ કરતાં પરિષદપ્રમુખ શ્રી કુમારપાળ દેસાઈએ જણાવ્યું કે દસ્તાવેજીકરણની આવી સૂઝ જવલ્લે જ જોવા મળે છે. અધિવેશન કે જ્ઞાનસત્ર પૂર્ણ થયા બાદ સી. ડી. પરથી અને લખાણો પરથી આવું પુસ્તક તૈયાર કરીને સાહિત્યક્ષેત્રે દસ્તાવેજીકરણની બાબતમાં નવી દિશા ઉઘાડી છે, વળી ‘કચ્છમિત્ર’ જેવાં અખબારોની પૂર્તિએ પણ જ્ઞાનસત્ર સમયે એક સુંદર સાહિત્યિક આબોહવા ઊભી કરી હતી. જ્યારે રતિલાલ બોરીસાગરે પુસ્તકને શ્રેષ્ઠ સામૂહિક પ્રયાસ લેખાવતાં જણાવ્યું હતું કે કચ્છ બધી બાબતોમાં માનદંડ પૂરો પાડે છે. એને સફળ જ્ઞાનસત્ર યોજ્યા બાદ પુસ્તક પ્રકાશિત કરીને ઉદાહરણ બેસાડ્યું છે.

આ પુસ્તકમાં જ્ઞાનસત્ર પ્રસંગે થયેલા ‘દર્શક એવોર્ડ’ અને ‘ગૌરવ પુરસ્કાર’ના કાર્યક્રમોનું પણ સંકલન કરવામાં આવ્યું છે. ત્યારે દર્શક ફાઉન્ડેશનના સંયોજક શ્રી મનસુખ સલ્લાએ કહ્યું કે કચ્છના જીવનની ગૌરવપ્રદતાનો ગુજરાતના સાહિત્યકારોને પરિચય થઈ રહ્યો છે. કચ્છી સાહિત્ય પરિષદના અધ્યક્ષ કીર્તિભાઈ ખત્રીએ કહ્યું કે કચ્છ, કચ્છી અને ગુજરાત ભાવનાત્મક ઐક્યથી બંધાયેલા છે. ‘સાહિત્ય સર્જકોનાં સાન્નિધ્યમાં’ પુસ્તક તેનું પ્રતીક બની રહ્યું છે.

રાજેન્દ્ર પટેલે જણાવ્યું કે માંડવીનું જ્ઞાનસત્ર અમારે માટે ઉમંગસત્ર બની રહ્યું છે. હવે પછીનાં સત્રો માટે એ ભૂમિકા પૂરી પાડશે. આ પુસ્તકના લેખક જશુભાઈ સોની, નિરૂપમ છાયા, હરેશ ધોળકિયા, નીતિન ઠક્કર, નારાયણભાઈ અને કલ્યાણજી સાવલાનું અભિવાદન કરવામાં આવ્યું હતું. તેમજ કચ્છી સાહિત્ય કલાસંગ દ્વારા લેવાતી કચ્છી ભાષાના પારિતોષિકો એનાયત કરવામાં આવ્યા હતા.

સદ્. વિશ્વનાથ મ. ભટ્ટ વ્યાખ્યાનમાળા

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ અને પ્રેમાનંદ સાહિત્ય સભા, વડોદરાના ઉપક્રમે તા. ૮-૫-૦૭ના રોજ સદ્ગૃત વિશ્વનાથ મગનલાલ ભટ્ટ વિવેચન વ્યાખ્યાનમાળામાં ડૉ. રમણ સોનીએ ‘આસ્વાદલક્ષી વિવેચન : ભૂમિકા અને ભયસ્થાનો’ વિશે વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. તેમણે આસ્વાદ અને સમીક્ષા વચ્ચેનો ભેદ પ્રગટ કરીને એમ પણ દર્શાવ્યું કે કાવ્યાસ્વાદ એ પણ જેવીતેવી વાત નથી. સુરેશ જોશી, રાધેશ્યામ શર્મા, ઉમાશંકર જોશી, ‘ઉશનસ’, જ્યંત કોઠારી વગેરેના કાવ્યાસ્વાદોમાંથી દૃષ્ટાંતો લઈને એમણે આસ્વાદ-પ્રવૃત્તિની વિશેષતા સમજાવી હતી. શિક્ષકોએ આ પ્રવૃત્તિમાં વિશેષ રસ લેવો જોઈએ તેમ દર્શાવતા એમણે કહ્યું કે આસ્વાદનું કામ મર્મ-પ્રાગટ્યનું છે. આસ્વાદ સંદિગ્ધ ન હોય અને એમાં અનિયંત્રિત સ્વૈરવિહાર પણ ન જોઈએ. લેખકને અભિપ્રેત ન હોય તેવો અર્થ પણ બળજબરીથી તારવવો જોઈએ નહીં. આ પ્રસંગે પરિષદ-પ્રમુખ શ્રી કુમારપાળ દેસાઈએ શ્રી વિશ્વનાથ ભટ્ટનું સ્મરણ

કરીને એમની વિવેચનપ્રવૃત્તિની વિશેષતા દર્શાવી હતી અને આસ્વાદપ્રવૃત્તિની વર્તમાન સમયમાં કેવી ને કેટલી આવશ્યકતા છે, તે દર્શાવ્યું હતું. જ્યારે રતિલાલ બોરીસાગર, રાજેન્દ્ર પટેલ અને મનસુખભાઈ સલ્લાએ પ્રસંગોચિત વક્તવ્ય આપ્યું હતું.

પ્રેમાનંદ સાહિત્ય સભાના પ્રમુખ શ્રી ચંદ્રકાંત રાવે આવકાર અને પરિચય આપ્યો હતો તથા શ્રી સતીશ ડણાક, જગદીશભાઈ શાહ, ડૉ. વિરંચી ત્રિવેદી અને જય ચોકસીએ પ્રાસંગિક વક્તવ્ય આપ્યાં હતાં.

રવીન્દ્ર જયંતી

‘રવીન્દ્ર ભવન’ અને ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના ઉપક્રમે દર મહિનાના પહેલા બુધવારે રવીન્દ્રનાથ વિશે વાર્તાલાપ યોજાય છે. છેલ્લાં ત્રણેક વર્ષથી સાતમી મે – રવીન્દ્ર-જયંતીની સાંજ રવીન્દ્રનાથના સાહિત્યની સંગતમાં, શૈલેષભાઈ પારેખનાં વૃક્ષોની ઘટાથી આચ્છાદિત અને મયૂરોના કેકારવથી ગુંજતા પ્રાંગણમાં પરમ આનંદમય પળોમાં વીતે છે. પૂર્વે ‘ચિત્રાંગદા’ અને ‘કચ-દેવયાની’ના નાટ્યખંડો વાચિકમ્ રૂપે અને આ વર્ષે રવીન્દ્રનાથની આરંભકાળની રચનાઓ ‘ભાનુસિંહેર પદાવલિ’ના ગાન રૂપે હાજર રહેલ પચાસેક ભાવકોએ માણી હતી. કાર્યક્રમના આરંભમાં શ્રી ભોળાભાઈએ ભૂમિકા બાંધતાં કહ્યું કે કવિ જયદેવ અને મધ્યકાલીન વૈષ્ણવ કવિઓની કૃષ્ણકવિતાનો નવીનતમ આવિષ્કાર રવીન્દ્રનાથની ‘ભાનુસિંહેર પદાવલિ’ની બાવીસ રચનાઓમાં થયો છે. આ રચનાઓમાં રાધા-કૃષ્ણની પ્રેમ-વિહ્વળ ભાવોર્મિઓ પ્રભુ પરત્વેના અભિસાર રૂપે ‘વ્રજબુલી’માં આલેખાઈ છે. રવીન્દ્રનાથે ‘ભાનુસિંહ’ ઉપનામથી આ રચનાઓ વીસ-બાવીસની વયે લખી છે.

ત્યારબાદ ભોળાભાઈએ સમ્યક્ પ્રકાશન દ્વારા પ્રકાશિત ‘પ્રાન્તિક’ અને પરિષદ-પ્રકાશનમંત્રી ભારતી ર. દવેએ પરિષદ દ્વારા પ્રકાશિત ‘પ્રવચન-શાન્તિનિકેતન’ એ બે પુસ્તકો ભગત સાહેબ (નિરંજન ભગત)ને અર્પણ કરીને પ્રકાશિત થયેલાં જાહેર કર્યાં હતાં. આમ રવીન્દ્ર-જયંતીના શુભ દિને રવીન્દ્ર-સાહિત્યનાં બે પુસ્તકોનું વિમોચન થયું હતું. આ પ્રસંગે ‘પ્રવચન-શાન્તિનિકેતન’ ભોળાભાઈને અર્પણ કરવામાં આવ્યું હતું.

એ પછી રવીન્દ્ર-સંગીતના કાર્યક્રમનો આરંભ થયો હતો. સુજાબહેન ભાનુસિંહેર પદાવલિનાં કેટલાંક પદોનું પઠન અને તેની વિશેની માર્મિક ટિપ્પણી કરતાં ગયાં અને એક એક પદાવલિના પઠન – પદપરિચય પછી સુચેતાબહેન રોચના મધુર કંઠે એ પદોનું ગાન થયું. સુચેતાબહેન સાથે સુજાબહેન અને શેફાલી પણ સૂર પુરાવતાં હતાં.

શ્રોતાઓએ રવીન્દ્રસંગીત-સંધ્યા તન્મયતાથી માણી હતી.

– ભારતી ર. દવે

પાક્ષિકીમાં વાર્તાચર્યા

પાક્ષિકીમાં શ્રી વિજય સોનીએ તેમની વાર્તા ‘બે સ્ત્રીઓ અને ઉકળાટ’ પસંદ કરી હતી. મનીષી જાનીએ વાર્તામાં રહેલા કલાતત્ત્વની ચર્ચા કરી હતી તો દીવાન ઠાકોરે વાર્તાકારના નવીન વિષયવસ્તુ સાથે લેખકે સર્જેલાં શબ્દચિત્રોની નોંધ લીધી હતી.

સર્જક સાથે સંવાદ

૧૭-૪-૨૦૦૭ના રોજ મળેલ સર્જક સાથે સંવાદ કાર્યક્રમમાં ૧૭ નવોદિત સર્જકો

ઉપસ્થિત રહ્યાં હતાં. કાર્યક્રમની શરૂઆત છંદ-અભ્યાસથી કરવામાં આવી હતી. વસંતતિલકા છંદનું બંધારણ અને કેટલાંક ઉદાહરણ રાજેન્દ્ર પટેલે રજૂ કરેલાં. આગામી કાર્યક્રમમાં કવિમિત્રો આ છંદ પ્રયોજીને કાવ્યરચના કરશે. ત્યારબાદ ચાર સર્જકોએ તેમની કાવ્યકૃતિ રજૂ કરેલી. જ્યારે શ્રી ભજમન નાણાવટીએ તેમની વાર્તાનું પઠન કરેલું. પારુલ દેસાઈએ વાર્તાની રહેલી ખૂબીઓ અને ઊણપો વિશે વાત કરી હતી. જ્યારે લેખકમિત્રોએ ટૂંકી વાર્તાનાં વિવિધ પાસાંઓ અંગે વિચારવિમર્શ કર્યો હતો.

૬ મેના રોજ ભારતીય વિદ્યાભવન, અંધેરી, મુંબઈના રમણીય પરિસરમાં સર્જક સાથે સંવાદ-કાર્યક્રમ યોજાયો હતો. આ કાર્યક્રમમાં લેખકોને માર્ગદર્શન આપવા શ્રી હરીશ નાગ્રેયા તથા શ્રી હેમન્ત ધોરડા ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. શ્રી જયંતી એમ. દલાલે પરિષદની પ્રવૃત્તિનો પરિચય આપ્યો હતો. કાર્યક્રમમાં લગભગ ૬૦ સર્જકો ને સાહિત્યરસિકો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. આગામી ૩ જૂનના કાર્યક્રમમાં શ્રી અનિલ જોશી તથા શ્રી દિનકર જોશીનું માર્ગદર્શન પ્રાપ્ત થશે.

૧૮ મેના રોજ બાર્દન લાયબ્રેરી (ભાવનગર)માં યોજાયેલા કાર્યક્રમમાં શ્રી માય ડિયર જયુનું માર્ગદર્શન ઉપસ્થિત નવસર્જકોને સાંપડ્યું હતું. મહેન્દ્રસિંહ પરમાર તથા વિપુલભાઈએ આ કાર્યક્રમને સુંદર ઓપ આપ્યો હતો. ભાવનગરના નવોદિત સર્જકો અને સાહિત્યરસિકોએ આ વિશિષ્ટ કાર્યક્રમને ઉમળકાથી વધાવી લીધો છે.

બુધસભા

દર બુધવારે સાંજે સાત વાગે પરિષદભવનમાં મળતી બુધસભામાં કવિઓએ એમનાં કાવ્યો રજૂ કર્યાં હતાં તેમજ ૨૫-૪-૦૭ના રોજ શ્રી ધીરુભાઈ પરીખનું અમેરિકન કવયિત્રી એમિલી ડિકિન્સન પરનું વ્યાખ્યાન સહુએ માણ્યું હતું.

પરિષદના જૂન માસના કાર્યક્રમો

તારીખ	સમય	કાર્યક્રમનું નામ
૫-૬-૦૭	૬.૦૦થી ૭.૦૦	સર્જક સાથે સંવાદ
૧૨-૬-૦૭	૬.૦૦થી ૭.૦૦	પાક્ષિકી
૧૯-૬-૦૭	૬.૦૦થી ૭.૦૦	સર્જક સાથે સંવાદ
૨૧-૬-૦૭	૬.૦૦થી ૭.૩૦	શ્રી ભોળાભાઈ પટેલ અને શ્રી ધીરુ પરીખને સચ્ચિદાનંદ પુરસ્કાર અર્પણ-વિધિ
૨૬-૬-૦૭	૬.૦૦થી ૭.૦૦	પાક્ષિકી
૨૮-૬-૦૭	૫.૩૦થી ૭.૦૦	સાહિત્ય અકાદમી અને ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના ઉપક્રમે ‘મેન એન્ડ બૂક્સ’ કાર્યક્રમમાં ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના કુલપતિશ્રી સુદર્શન આયંગરનું વક્તવ્ય

ગુજરાતી સાહિત્યના સંશોધકો-સંપાદકો વિશે પરિસંવાદ

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંચાલિત ક. લા. સ્વાધ્યાય મંદિરના ઉપક્રમે ‘મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યના સંશોધકો-સંપાદકો : ઓગણીસમી સદી’ વિષય પર તા. ૪-૫ ઓગસ્ટ ૨૦૦૭ના દિવસોમાં એક પરિસંવાદનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. આ પરિસંવાદમાં સર્વશ્રી પંડિત સુખલાલજી, મુનિ પુણ્યવિજયજી, મુનિ જિનવિજયજી, નર્મદ, નવલરામ, મણિલાલ

નભુભાઈ દ્વિવેદી, નરસિંહરાવ દિવેટિયા, કેશવ હર્ષદ ધ્રુવ, મોહનલાલ દલીચંદ દેસાઈ, મંજુલાલ મજમુદાર, મધુસૂદન મોદી, બહેચરદાસ દોશી અને રા. વિ. પાઠક વિશે વિદ્વાન વક્તાઓ દ્વારા વક્તવ્યો અપાશે. રસ ધરાવનાર સૌને આ પરિસંવાદમાં ઉપસ્થિત રહેવા હાર્દિક વિનંતી છે. પરિસંવાદમાં જોડાવા માટે ૫૦ રૂપિયા નોંધણીશુલ્ક છે તે જાણ માટે.

એપ્રિલ ૨૦૦૭થી આજ સુધીમાં પરિષદ દ્વારા પ્રકાશિત પુસ્તકોની સૂચિ

પુસ્તક	લેખક	કિંમત રૂ.
ડુંગરદેવ	કાનજી પટેલ	૫૦
સંસ્કૃતિ-સંદર્ભ	સં. રઘુવીર ચૌધરી	૨૫૦
ઈન્દ્રધનુ	યશવંત કડીકર	૫૫
નાનાની દુનિયા	યશવંત કડીકર	૨૪
પ્રવચન-શાંતિનિકેતન	સંપા. અનિલા દલાલ	૧૧૦
પરબસૂચિ	સંપા. રમેશ ર. દવે	૨૬૦
ગુજરાતી કવિતાચયન-૨૦૦૫	સંપા. મણિલાલ હ. પટેલ	૫૫
ગીતમંજરી	સંપા. ચંપકલાલ મોદી	૧૦૦
મારા વંશની સ્ત્રીઓ	ઉર્વશી પંડ્યા	૫૦

દરિયાપારના દેશોમાં વસતા ગુજરાતી સાહિત્યસર્જકોને

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ દ્વારા દરિયાપારના દેશોમાં વસતા સાહિત્યસર્જકોની વિગતો એકત્રિત કરવામાં આવે છે. આ સાહિત્યસર્જકોએ ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદને નીચેની વિગતો ફોન-ફેક્સ નં. ૦૭૯-૨૬૫૮૭૯૪૭ કે ઈ-મેઈલ gspamd@vsnl.net થી મોકલવા માટે નમ્ર વિનંતી છે.

પૂરું નામ : તખલ્લુસ :
જન્મતારીખ : જન્મસ્થળ :
હાલનું વિદેશનું સરનામું : ફોન નંબર :
ફેક્સ નં. : ઈ-મેઈલ :
પ્રકાશિત પુસ્તકો : સામયિકોમાં પ્રગટ થયેલા મહત્વના લેખો :
(સાહિત્યસ્વરૂપ, વિષય, પ્રકાશનવર્ષ સાથે)
વ્યવસાય : અન્ય માહિતી :

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ દ્વારા ડાયસ્પોરા સાહિત્યનો અલગ વિભાગ રાખવામાં આવશે, તો દરિયાપારના સાહિત્યસર્જકોને વિનંતી કે તેઓના પુસ્તકોની એક નકલ પરિષદને ભેટ રૂપે મોકલાવશે તો તે આ અલાયદા વિભાગમાં જળવાશે અને અભ્યાસીઓ અને સંશોધકોને તેનો લાભ મળશે.

પરિષદના આજીવન સભ્યો જોગ...

આદરણીય મુરબ્બીઓ અને મિત્રો,
‘પરબ’ના છેલ્લા કેટલાક અંકોથી આપ સૌને ઉદ્દેશીને અપીલ કરવામાં આવી રહી છે. ‘પરબ’ના વાર્ષિક સાડાત્રણ લાખના ખર્ચને પહોંચી વળવા તેમજ ‘પરબ’ને રૂપરંગ તથા સામગ્રીથી વિશેષ સમૃદ્ધ કરવા પરિષદના દરેક આજીવન સભ્ય પોતે જે રકમમાં આજીવન સભ્યપદ મેળવ્યું હોય તે રકમ અને પરિષદના આજીવન સભ્યપદ માટેની હાલની રકમ રૂ. ૨૦૦૦ વચ્ચેના તફાવતને ધ્યાનમાં રાખી યોગ્ય રકમ પરિષદને મોકલી આપે તેવી પરિષદની વિનંતીનો ઉમળકાભર્યો પ્રતિભાવ સાંપડ્યો છે. કેટલાક સભ્યોએ તો તફાવતની રકમ કરતાં પણ વધુ રકમ મોકલી છે. અત્યાર સુધીમાં આ રીતે પરિષદને રૂ. ૧,૫૨,૩૩૫.૦૦નું દાન મળ્યું છે ને દાનનો આ પ્રવાહ ચાલુ છે.

આ રકમ મોકલાવવાની બાકી હોય તેવા સભ્યોને મારી હૃદયપૂર્વકની વિનંતી છે કે તેઓ સત્વરે પોતાને યોગ્ય લાગે તેટલી રકમનો ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના નામનો ચેક અથવા આટલી રકમ રોકડેથી મોકલી આપે.

‘પરબ’ના મે ૨૦૦૭ના અંકના બદલાયેલાં રૂપ-રંગ આજીવન સભ્યોના ઉત્સાહ અને ઉમળકાને આભારી છે.

રતિલાલ બોરીસાગર
વહીવટી મંત્રી

વાત વીસ કલાકની

ઓગસ્ટ ૨૦૦૭ની ૧૧મી અને ૧૨મી તારીખે ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના રા. વિ. સભાગૃહમાં સાંજે જે નાટ્યોત્સવ ઊજવવામાં આવશે તેમાં આખરે વાત તો વીસ કલાકની જ છે. નવ કલાકનું લેખન અને આવવાજવાનો એક કલાક મળીને જાન્યુઆરી ૨૦૦૭ની ૨૦મી અને ૨૧મી તારીખે જે ૪૪ બહેનોએ ઘરની બહાર વીસ કલાક ગાળ્યા તેમાંથી જે નીપજ્યું તે તમે સૌ જોશો અને આહ્વાદ પામશો. કદાચ નવાઈ પણ લાગશે કે આટલી સર્જનાત્મક ઊર્જા આ બહેનોના અંતરના કયા ખૂણે સંતાઈને બેઠી હશે ? એને બહાર લાવવામાં નિમિત્ત છે 'એની સરૈયા લેખિકા પ્રોત્સાહનનિધિ'.

લેખનમાં રુચિ અને કૌશલ્ય દાખવનારાં શ્રીમતી એનીબહેન સરૈયાના અવસાન બાદ એમના સ્નેહાળ પતિ અને મુંબઈની તબીબી આલમના સુપ્રસિદ્ધ ગાયનેકોલોજિસ્ટ ડૉ. ચન્દ્રકાંત સરૈયાએ ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદને પત્નીની સ્મૃતિમાં આપેલા દાન વડે લેખિકાઓને પ્રોત્સાહન આપવાનું કાર્ય છેલ્લાં ત્રણ વરસથી સતત ચાલે છે. સૌથી પહેલાં કાવ્યલેખનને જાહેર સભામંચ પર મૂકવાનું આયોજન થયું જેમાં નામાંકિત અને અજાણી એવી અનેક બહેનોએ ૧૫૦ કાવ્યો લખી મોકલ્યાં અને ડૉ. સુરેશ દલાલના અતિથિવિશેષપદે ૨૬-૬-૨૦૦૪ના રોજ કે. સી. ઘીયા હોલમાં યોજાયેલા સમારંભમાં એમાંથી કેટલીક કૃતિઓ રજૂઆત પામી અને પુરસ્કૃત થઈ. બહેનોનો ઉત્સાહ જોવા જેવો હતો. પોતાને ખર્ચે બહારગામથી આવેલી અનેક મહિલાઓએ આ અવસર બદલ આભાર અને આનંદ વ્યક્ત કર્યો હતો.

ત્યાર પછી ૬૦,૦૦૦ શબ્દોથી ઓછી નહીં એવી મૌલિક અપ્રકટ નવલકથાઓ રચવાનું કામ બહેનો સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યું અને આ પડકાર પણ ઝીલી લઈને ૧૯ બહેનોએ નવલકથાઓ લખી મોકલી. એ માટેનો પુરસ્કાર તા. ૧૯-૧૧-૨૦૦૫ને રોજ મગનલાલ પંચોલિયા સભાગૃહ હોલમાં ભારતની સુપ્રીમ કોર્ટનાં ભૂતપૂર્વ ન્યાયાધીશ અને ગુજરાતી સાહિત્યમાં બાળપણથી રસ લેનાર શ્રીમતી સુજાતા મનોહરના પ્રમુખપદે યોજાયેલા સમારંભમાં અપાયો અને બહેનોનો ઉત્સાહ દ્વિગુણિત થયો.

પછી આવ્યાં આકરાં ચઢાણ. એકાંકી નાટક રચવાની સ્પર્ધામાં ફક્ત બાર બહેનોએ ભાગ લીધો. અલબત્ત, એના વિજેતાઓને પણ પુરસ્કૃત કરવામાં આવ્યા. પણ એમ લાગ્યું કે નાટ્યલેખનની દિશામાં બહેનોને આગળ વધારવાં હોય તો તેમને વિશેષ તાલીમ આપીને સજ્જતા કેળવવાની જરૂર છે. તેથી એકાંકી નાટ્યલેખનની શિબિરનું આયોજન કરવામાં આવ્યું. તેમાં પર બહેનોએ રૂ. ૧૦૦ ભરીને પોતાનાં નામ નોંધાવ્યાં અને અંગત કારણોસર આઠ બહેનો ન આવી શક્યાં પણ ૪૪ બહેનોએ ઉત્સાહભરે ભાગ લીધો. આ પહેલાં એમને એકાંકી નાટ્યલેખન અંગે વિદ્વાનો પાસે તૈયાર કરાવેલી નોંધ આપવામાં આવી હતી તથા પરિષદના પુસ્તકાલયમાં એ બહેનો ઈચ્છા પ્રમાણે આવીને ત્યાં રાખેલા એકાંકીના સંગ્રહો તથા નાટ્યશાસ્ત્રને લગતાં પુસ્તકો આરામથી વાંચી શકે એવી વ્યવસ્થા રાખી હતી. લેખન દરમ્યાન હાજર રહેનાર નિષ્ણાતો સાથે તેઓ અગાઉથી ચર્ચા કરી શકે એવી સગવડ પણ કરી હતી. આ તમામ તૈયારીને લીધે બહેનો સ્વપસંદગીથી અનેક નવા વિષયોને સ્પર્શની નાટિકાઓ લખી રહ્યાં હતાં. જેમાં કોમી હુલ્લડો, રાહત છાવણી, અગરિયા મજૂરોની હાલાકી, બારગર્લ, જાતીય સતામણી, ઐતિહાસિક અને મધ્યકાલીન સાહિત્યના પ્રસંગો ઉપરાંત સામાન્ય કૌટુંબિક જીવનની

સમસ્યાઓનો સમાવેશ થતો હતો. શ્રી સતીશ વ્યાસ, શ્રીમતી અદિતિ દેસાઈ અને શ્રીમતી હિમાંશી શેલતે શિબિરમાં સતત હાજર રહીને માર્ગદર્શન આપ્યું હતું.

આ નાટિકાઓમાંથી પસંદગી પામેલી - નાટિકાઓનાં લેખિકાઓને વધારે સઘન માર્ગદર્શન આપવા માટે તા. ૨૭-૧-૨૦૦૭ અને ૨૮-૧-૨૦૦૭ને રોજ મુંબઈથી શ્રી નૌશિલ મહેતા આવ્યા હતા અને તેમની સાથેની ચર્ચાવિચારણાથી બહેનોને ઘણું જાણવા મળ્યું હતું.

એક મહત્વનો મુદ્દો એ ધ્યાનમાં આવ્યો કે બહેનોને તેમના રોજિંદા કામકાજ અને જવાબદારીઓમાંથી થોડીક પણ નિવૃત્તિ મળે તો તેઓ સાહિત્યસર્જનમાં ઊંડો રસ લઈ શકે અને તેમના મૌલિક પ્રદાનથી આપણી ભાષાનું ઐશ્વર્ય વધે.

વળી રસોઈની પરીક્ષા જમણવારમાં તેમ નાટ્યલેખનની પરીક્ષા પ્રેક્ષાગારમાં એટલે જશવંત ઠાકર મેમોરિયલ ફાઉન્ડેશનના સહયોગથી બહેનોના આ શ્રમયજ્ઞમાંથી નિપજેલી અને નીવડેલી ત્રણ નાટિકાઓ ૧૧-૮-૨૦૦૭ને શનિવારે રા. વિ. પાઠક સભાગૃહના મંચ પર રજૂ થશે અને બાકીની - નાટિકાઓનું પરિષદના પ્રાંગણમાં રવિવાર તા. ૧૨-૮-૨૦૦૭ના રોજ કલાકારો દ્વારા પઠન થશે.

લેખિકાઓના અને પરિષદના સતત ઉત્સાહ અને ખંતના ફળસ્વરૂપ આ નાટ્યપ્રયોગ નિહાળવા આપ સૌ હાજર રહેશો તો જ સાર્થક થશે અમારી **વાત વીસ કલાકની**.

એનીબહેન સરૈયા લેખિકા પ્રોત્સાહન નિધિના ઉપક્રમે આ વર્ષે વાર્તાલેખન-સ્પર્ધા

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદની એનીબહેન સરૈયા લેખિકા પ્રોત્સાહન નિધિના ઉપક્રમે આ વર્ષે વાર્તાલેખન-સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. વાર્તાલેખન-સ્પર્ધાના નિયમો આ પ્રમાણે છે :

- (૧) આ સ્પર્ધામાં કોઈ પણ બહેન ભાગ લઈ શકશે.
- (૨) ગુજરાતી ભાષામાં લખાયેલ, મૌલિક, અપ્રગટ, ૩૫૦૦ શબ્દોથી વધુ નહીં એવી વાર્તા મોકલી શકાશે.
- (૩) વાર્તા મોડામાં મોડી ૧૬ ઓગસ્ટ ૨૦૦૭ સુધીમાં ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના સરનામે મળી જવી જોઈએ. કવર ઉપર 'એનીબહેન સરૈયા વાર્તાલેખન-સ્પર્ધા' એવા નિર્દેશ સાથે ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદનું સરનામું લખવું.
- (૪) વાર્તા કાગળની એક બાજુ ટાઇપ કરેલી હોવી જોઈએ.
- (૫) લેખિકાએ પોતાની નકલ પાસે રાખવી. સ્પર્ધામાં મોકલેલી નકલ પરત કરવામાં આવશે નહીં.
- (૬) પરિષદે નીમેલા નિર્ણાયકોનો નિર્ણય તમામ સ્પર્ધકો માટે અંતિમ અને બંધનકર્તા ગણાશે તથા તે વિશે ચર્ચા થઈ શકશે નહીં.
- (૭) પ્રથમ કૃતિને રૂ. ૫૦૦૦, દ્વિતીય કૃતિને રૂ. ૪૦૦૦ અને તૃતીય કૃતિને રૂ. ૩૦૦૦ પુરસ્કાર આપવામાં આવશે.
- (૮) પારિતોષિક વિતરણ સમારંભમાં હાજર રહેવા માટે કોઈ પણ પ્રકારનો ખર્ચ આપવામાં આવશે નહીં.